

ÚVOD

Vznik a vývoj Banskej Štiavnice bol jednoznačne podmienený mimoriadne priaznivými geologickými pomermi. Nielen v Európe, ale aj na celom svete je len málo oblastí, ktoré by veľkosťou i zásobami užitočných nerastov túto oblasť v minulosti prevýšili. Za viac než dve tisícročia sa tu z tohto dôvodu zhromaždili stopy ľudskej činnosti – od Kvádov cez Slovanov a kolonistov zo Saska až po Maďarov, ba i príslušníkov iných národností – Nemcov, Talianov, Poliakov, Čechov... Každý z nich tu zanechal okrem svojho podielu na zásahoch do okolitej prírody v súvislosti s hlavným ekonomickým zameraním lokality aj podiel svojho ducha umocnený kultúrnymi vplyvmi, ktoré si tu ľudia vytvárali, alebo prinášali zo sebou z predošlej vlasti s tými, ktoré sem plynuli z kontaktných oblastí Európy.

Táto symbióza duchovného dedičstva viacerých národov s hmotnou kultúrou a mimoriadne bezprostredným využívaním prírody vo vnútri i na povrchu, vtlačila celému územiu mimoriadne silný „génus loci“ človekom pretvorenej takzvanej kultúrnej krajiny na rozsiahlom území. V tomto ohľade predstavuje Banská Štiavnica so svojim okolím mimoriadne cenné kompaktné prostredie tradičného využitia zeme. Miera zachovania kultúrno-historických hodnôt lokality bola ocenená v roku 1993 zápisom do Zoznamu Svetového prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO s vytýčením programu záchrany tohto unikátneho celku.

Neoddeliteľnou súčasťou hodnôt tohto územia sú prirodzene i cintoríny. Ľudia ktorý tu žili, pracovali i zomierali a boli tu tiež pochovaní v duchu prijatých tradícií. Tak popri mestách živých vyrastali i mestá mŕtvych – pohrebiská. Na cintorínoch je jasne čitateľná etnická, konfesijná, profesijná i demografická skladba obyvateľstva i s ňou spojený život mesta v tom ktorom období.

Každý cintorín je unikátnym pamätným miestom z ktorého sa dá vyčítať história mesta, jeho prosperita i úpadok prejavujúci sa v architektonických i výtvarných prejavoch pohrebných kaplniek, zvoníc, krypt, náhrobníkov i krížov, ako i sprievodných prvkov malej architektúry. Neoddeliteľnou súčasťou hodnôt cintorínov je i ich zapojenie do krajinného prostredia a cintorínska zeleň umocňujúca pietne prostredie.

Napriek tomu sa týmto pamätihodnostiam v odbornej praxi nevenuje dostatočná pozornosť. Zanedbávané sú predovšetkým cintoríny na ktorých sa už nepochováva. V prípade Banskej Štiavnice to bol predovšetkým areál Zvonového vršku. Predkladaný projekt sa snaží o zaplnenie medzery v poznaní tohto špecifického kultúrneho a prírodného dedičstva a následný návrh pre jeho ochranu, zachovanie budúcim generáciám, rehabilitáciu a využitie súčasnej spoločnosti.